

שנה תולדות

והגאון ר' יוסף שאל ז"ל בהסקמתו כתב ח"ל ומ"ש
בהגהתו בנו הרב הה"ג נ"י דהא דאסור תורה
לעכו"ם היינו תורה שצ"פ לא תורה שצכתז תמתי דגמ'
צ"ק דף ל"ב מצאנו שם בתוס' ד"ה קראו ושנו דאסור ללמוד
לעכו"ם תורה ולא חלקו ועי' יש"ש פ"ג דצ"ק ס"ט ובש"ס
הק' העתיק דברי מהרש"ל ומשמע שם דאף תורה שצכתז
אסור ללמוד להם ע"כ

28 א"ע ז"ל ע"ג

נתחייבו למסור עצמן עיי"ש ולכן ברור שאסור ללמוד
תורה, אבל בשבע מצות דידהו איתא בתוס' חגיגה
שמותר ללמוד ואף שג"כ בזה יש חולקין כדאיתא
בהגהות הב"ח שם מ"מ לא מסתבר זה אלא בתוס'
שמותר אבל שאר דיני התורה ואף אגדות חז"ל אסור
אך ודאי שמפני השלום אין כדאי לפרסם דברים כאלו.

29 א"ע ז"ל ע"ג

ובדברי שבית הספר הישיב שנתייחד עיי בני
תורה וראי השי"ת הגמול המורים כולם יראים
ושלמים ונדע שרובא תלמידים הם מנכריות שנתגיירו
אצל תרפארמער האצל הקאנטשטראמיזון שאינו כולם
אם באופן שא"א יהיה לתוציאם מבית הספר תאם
מחויבים אותן שכל פרנסתם מזה להניח משרתם, תנה
קשה לפנינו. לומר דבר מחילת כשה שנוגע לפרנסתם
שהוא חיי נפש ונסיון גדול בדבר שלא תזכר
בהפוסקים ולא ידוע לנו ממילא פרטי דינים בזה,
דהא אפשר שכוון שהם מחויבים עצמן ליהודים החלוקין
לביה"ס ללמוד מטעם שהוא מעשה יחידות ליכא איסור,
וגם אפשר שכוון שרוב לומד העיקר עם תלמידים
שהם ישראלים כשרים ליכא איסור אף שלומדין ממילא
גם תלמידים נכרים, ומשי"כ רחמי" בשם ה"ר אלחנן בתורת י"ב
ע"א ד"ה אין מוטרים דאיכא לפנינו מטעם שהעכ"ר אסור
ללמד תורה אולי על קטנים ליכא איסור זה, וגם לא נאמר
שכ"ס שלמד תורה אלא עכ"ר ששקט אולי אין זה בלמוד
המלמד עם העוקף, לכן קשה לומר שמוכרחין לעזוב פרנסתן
אף שהיה זה מן הראוי לעשות כן, ואם בשביל זה
יתבטל כל בית הספר וילכו בשביל זה גם לירי ישראל
הכשרים לבתי ספר של המדינה שילמדו שם עניני
הפירה הלא יותר טוב שלא יעזבו משרתם שלא יתבטל
בית הספר, וגם אם הם יעזבו משרתן יקחו למורים
מדינים וכו' וימזנו גם אל לירי ישראל עניני כשרים
היו ג"כ הרי אדרבה אין להם להניח משרתם, אשר על
כן אין לומר דבר זה, אבל תא אפשר לתת דאת
וקטנים גיירי כי הם א"צ קבלת מצות וגיירות עיי
ב"ד הוא זכות להם כי מכיון שלומדים בבית דתי
אצל מורים וראי שמים הרי מצוי שיתגדלו לחיות שומרי
תורה שלכן אף שהוא ספק הוא זכות וראי, וגם אף
אם לא יתגדלו לחיות שומרי תורה מסתבר שהוא זכות
דרש"י ישראל שיש להם קידוש ישראל ומצותן שעשין
הוא מצות העבירות הוא להם כשגגה תא ג"כ זכות
סלחיות נכרים, וזה אני חושב שיסכימו הבע"כ, וגם
תנודלים מבני י"ב נמי אם יאמרו להם שצריכים להתגייר
וכן הגדלות פבנות י"ב היא יתרו וכו' צריד לחשתול
וכמוכן להסביר חז"ר באופן טוב ובנות שודאי ישמעו

27 א"ע ז"ל ע"ג

ללמד תורה ונפסק דין העבד ברמב"ם פ"ה מעבדים
הי"ח וביו"ד סי' רס"ז סעי' ע"א וא"כ כ"ש שלעכו"ם
אסור ונסתלקה בזה קושית איזה אחרונים ע"מ שהשימו
הפוסקים דין זה דאסור ללמד לעכו"ם דכיון דכתבו דין
דאסור ללמד לעבד לא הוצרכו למינקט האיסור לעכו"ם
דכ"ש הוא.

29 א"ע ז"ל ע"ג

ובדבר חג הפסח כשתבא הביתה מהישיבה ותמצא
שם גם את קרובך ואשתו שהיא נכרית ע"פ הדין
ואתה תצטרך להגיד את ההגדה ולתרגמה כדי לזכות
את אביך ואמך וממילא תשמע גם היא, אם מותר
לפניך. הנה פשוט לע"ד דמה שא"ר אמי בחגיגה דף י"ג
אין מוסרין דברי תורה לעכ"ר, הוא דוקא כשכוונתו
למוסרם להעכ"ר אבל כשכוונת הלומד דברי תורה
הוא ללומדם בעצמו ולמוסרם ליהודים הנמצאים שם,
לא נאסר מחמת שנמצא שם גם עכ"ר שג"כ ישמע

30 א"ע ז"ל ע"ג

ולכן אין לו להמנע מללמוד בעצמו וללמד לאחרים
בשביל מה שיושבת שם נכרית (עיי אג"מ שם) האסורה
בלמוד התורה דהרי הנכרית עושה האיסור בעצמה דאין
הכרח שתשב שם ואף כשיושבת שם אפשר לה שלא
להאזין ולשמע ורק שהיא בעצמה עושה מעשה האיסור
בוה שהיא מאונת ורשומעת להבין הוא מעשה שלה וליכא
בוה לפנינו, ולשמור נכרים מלעבור על איסורים ליכא
שום חיוב ולא שום מצות ואף ת"ק דרשב"ג יודה בזה,

ממילא הדברי תורה.
וכעין ראי' יש להביא מהא דאסור ללמד גם
את עבדו תורה כדאיתא ברמב"ם פ"ה מעבדים הי"ח
ובש"ע י"ד סימן רס"ז סעיף ע"א, ומצינו שטבי
עבדו של ר"ג היה ת"ח גדול וראוי ליסמך כדאיתא
ביומא דף פ"ה, הווי החכמים לומדים ומפללים אף
כשהיה טבי נמצא אצלם בכונתו לשמוע דברי חכמים
כדאיתא בירושלמי פ"ב דסוכה ה"א ומובא בתוס'
סוכה דף כ' ד"ה ראי'תם, אלמא דכיון דכוונתם היה
ללמד בעצמם לא נאסרו אף שידעו שטבי שהוא עבד
נמצא שם שג"כ לומד מהם, ומסתבר שכן הוא ג"כ
בעכ"רם שהאיסור הוא רק כשהכוונה הוא למסור
להעכ"רם אבל כשהלמוד הוא לישראל אף שנמצא
שם גם עכ"רם שג"כ שומע אין לאסור, ואף שבסברא
אולי היה מקום לחלק לומר שעכ"רם המיר, אבל
כיון שהאיסור נמצא בשניהם בין בעכ"רם בין בעבד
ומצינו היתר בעבד כשהכוונה אינו ללמד לו אלא
שממילא לומד ממה שהחכמים לומדין לעצמן, אין
לאסור גם בעכ"רם, ולכן מותר לך להגיד ההגדה

32 א"ע ז"ל ע"ג

המהורה. העמידה להיות טהורה לישראל למדנו
ש שלמד נח תורה:

ולתרגמה כדי שיבינו התורים וכל המשפחה אף
שממילא גם היא הנכרית שומעת.

33 א"ע ז"ל ע"ג

ואין להקשות מהא דנחלקו חז"ל אי קודם מתן תורה דין
צ"ג להם או דין ישראל ולמ"ד דהאבות דין צ"ג להם
האיך למדו אבותינו וצנייהם קודם מתן תורה והא צ"ג
אסור ללמוד תורה ואסור ללמוד עמו, שבוש הוא דודאי קודם
מתן תורה לא היה איסור ללמוד אפילו לצ"ג ורק לאחר מתן
תורה שנתנה לישראל נאסרה לצני נח או משום טעם גול
שכתבו מקל"ת מפרשים או משום תורה כזה לנו משה מורשה
אל תקרא מורשה אלא מאורקה ועשה ארוסת ישראל אמנם
זה דוקא לאחר הקידושין שהוא מתן תורה אצל קודם מתן
תורה פנויה היא ומותרת לכל אדם, וראיה לדבר הופיע מהר